

Bolesław Bielawski

Konferencja "Ochrona i konserwacja zabytkowych organów w Polsce"

Ochrona Zabytków 28/3-4 (110-111), 273

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

działań w tym zakresie. Pragnąc utrzymać tę jego rolę, planuje się w 1976 r. zorganizowanie sympozjum austriacko-węgierskiego poświęconego problemom miast zabytkowych, a następnie w 1977 r. — II Międzynarodowego Kongresu dla kontynuacji wymiany doświadczeń pomiędzy wszystkimi krajami europejskimi.

O randze kongresu w Grazu świadczy fakt udziału w jego obradach ministra Budownictwa i Techniki p. Józefa Mosera oraz ministra Nauki i Badań p. Herthy Firnberg, wielu przedstawicieli instytucji państwowych, burmistrzów miast Styrii oraz reprezentantów centralnych i lokalnych władz konserwatorskich. Łącznie z wcześniejszymi poczynaniami Federalnego Urzędu Konserwatorskiego w Wiedniu, który pierwszy w Europie wydał atlas miast zabytkowych ze strefami ochrony konserwatorskiej, Austria staje obecnie na czele krajów europejskich w dziedzinie rewaloryzacji i ochrony miast historycznych.

Na zakończenie obrad kongresu uchwalona została tzw. *Proklamacja z Grazu*, która w pierwszej części charakteryzuje wartości historyczne, artystyczne i kulturalne miast

zabytkowych, ich zagrożenie w wyniku dynamiki wzrostu miast oraz podjęte ostatnio akcje mające na celu ich ochronę. W zakończeniu tej części *Proklamacja* stwierdza: „Kto poznał wartość naszych ośrodków historycznych a także stopień ich zagrożenia ma obowiązek obrony i aktywizacji dzielnic staromiejskich. W ostatnim okresie z radością obserwuje się zmianę poglądów na ten temat. Wskazują na to dążenia Rady Europejskiej z okazji Międzynarodowego Roku Ochrony Zabytków, jak i zabiegi ONZ, zmierzające do zabezpieczenia spuścizny kulturowej”.

W drugiej części *Proklamacja* wymienia w kolejnych punktach środki mające na celu ochronę i aktywizację śródmiejskich zespołów zabytkowych. Szczególne znaczenie ma tu punkt pierwszy, w którym stwierdza się: „Miasta tętniącego życiem nie można osiągnąć w wyniku sterylnego rozdzielenia jego funkcji. Chodzi tu o ... odciążenie zespołów staromiejskich od funkcji nie odpowiadających jego strukturze”, lecz również o powiązanie go z całokształtem struktury funkcjonalnej i przestrzennej dużych miast.

Dalsze punkty dotyczą spraw rewaloryzacji, podniesienia standardu mieszkań w zespołach zabytkowych i ograniczenia ruchu kołowego. Dość dużo miejsca poświęcono sprawom nowej architektury w zespołach zabytkowych, stwierdzając, że: „W Europie posiadamy na to tylko nieliczne dobre przykłady. Fakt ten wiąże się zapewne z lekceważeniem w wielu wypadkach skali i proporcji ... szablonowe produkty budownictwa uprzemysłowionego są obcymi ciałami w bogato zdobionym świecie rękodzieła”.

Ostatnie dwa punkty *Proklamacji* poświęcone są sprawom popierania wszelkiego rodzaju inicjatyw związanych z ochroną zespołów historycznych oraz konieczności opracowania odpowiednich aktów prawnych, nakazujących ich ochronę.

W zakończeniu stwierdza się: „Każde miasto ma obowiązek ratowania i utrzymania swego starego centrum z jego wartościami artystycznymi — teraz i w przyszłości. Sukces tych starań uzależniony jest od tego, czy uda się ideę ochrony zespołów staromiejskich utrwalić w ogólnej świadomości społecznej”.

Wojciech Kalinowski

KONFERENCJA „OCHRONA I KONSERWACJA ZABYTKOWYCH ORGANÓW W POLSCE”

W dniach 21—22 listopada 1974 r. odbyła się w sali Muzeum Etnograficznego w Toruniu konferencja pt. *Ochrona i konserwacja zabytkowych organów w Polsce*. Organizatorami konferencji były Pracownice Konserwacji Zabytków w Toruniu oraz Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie.

Na parę tygodni przed spotkaniem wszyscy zainteresowani, którzy zgłosili chęć udziału w obradach, otrzymali szczegółowy program konferencji oraz przygotowany przez mgra Mariana Dorawę z Torunia *Projekt regulaminu ochrony zabytkowych organów w Polsce i Projekt schematu dokumentacji naukowo-historycznej zabytkowych organów*.

W trakcie konferencji wygłoszono następujące referaty: mgr Bolesław Bielawski (ODZ Warszawa) — *Program dalszej działalności Ośrodka Dokumentacji Zabytków w zakresie ochrony zabytkowych organów w Polsce*, mgr Zbigniew Nawrocki (PKZ Toruń) — *Komórka dokumentacji zabytkowych organów w PKZ Toruń*, mgr Ewa Smulikowska (IS

PAN Warszawa) — *Formy stylowe polskich prospektów organowych w rozwoju historycznym*, mgr Zdzisław Balewski (PKZ Toruń) — *Inwentaryzacja pomiarowa jako jeden z nieodzownych elementów dokumentacji zabytkowych organów*, kons. organów Andrzej Fiołka (PKZ Kraków) — *Analiza dokumentacji konserwatorskiej zabytkowych organów*, dr Jan Chwałek (KUL Lublin) — *Za i przeciw konserwacji dawnych organów*, mgr Marian Dorawa (PKZ Toruń) — *Z problematyki ochrony i konserwacji zabytkowych organów w Polsce północnej*. Wymieniony wyżej zestaw referatów uzupełniony został przez dwa komunikaty: mgr. Jerzego Kołakowskiego (Chełmno) — *W sprawie zabytkowych organów z fary chełmińskiej* oraz organmistrza Tadeusza Rajkowskiego (Włocławek) — *Organmistrzowskie problemy*.

Do programu konferencji należało również zwiedzanie toruńskich organów oraz koncert organowy w kościele Św. Ducha w Toruniu.

Zarówno w wygłoszonych na konferencji referatach, jak i w dysku-

sji poruszono wiele istotnych i aktualnych problemów dotyczących ochrony, dokumentacji i konserwacji zabytkowych organów, problemów nurtujących organistów, organmistrzów organologów, historyków sztuki, konserwatorów zabytków. Staraniem organizatorów konferencji wszystkie referaty i komunikaty oraz skrót dyskusji zostały opublikowane w *Materiałach Konserwatorskich Ośrodka Informacji PKZ w Warszawie* przy współudziale ODZ.

Na zakończenie nasuwa się istotna uwaga wynikająca z porównania obecnej konferencji z konferencją — *Organy Zabytkowe*, która odbyła się w 1972 r. w Krakowie. W okresie dwóch lat widoczny jest szczególnie szybki postęp w zakresie form dokumentacji organów i to zarówno pod względem ilości wykonanych dokumentacji, jak i ich jakości. Dotyczy to tak dokumentacji historycznych, jak i konserwatorskich.

Bolesław Bielawski